

De Maya's en de vulkaan

Film over eeuwenoude cultuur die gedoemd is tot uitdoven

- ▶ Maria, een Mayameisje van zeventien, dreigt te worden uitgehuwelijkt
- ▶ Ze is echter al verliefd op een jongen
- ▶ Omdat ze een toekomst wil, wil ze weg uit haar streek

Freddy SARTOR

Maria woont met haar ouders op een koffieplantage in een uithoek van het Latijns-Amerikaanse Guatemala, in de schaduw van de actieve vulkaan Pacaya. *Ixcanul*, de titel van deze film die eind vorige maand nog de competitie van het *Film Fest Gent* won, betekent 'vulkaan' in het Kaqchikel, de taal van de Maya's. De Pacaya, die in Maria's woonplaats het leven beheerst, verwijst evenzeer naar het sluimerende ongenoegen bij de plaatselijke indianenbevolking die wordt uitgebuit.

Maria's familie stamt af van de Maya's, de oorspronkelijke indiaanse bevolking van Guatemala met haar eigen taal, cultuur en geloof waarin volksreligie en het door de Spaanse kolonistator opgedrongen katholicisme samengaan. Veelzeggend in dat verband is de scène van de begrafenistoet waarbij de deelnemers bidden en zingen in het Spaans, zonder een woord te begrijpen van wat ze zeggen. Weinigen zijn dan ook het Spaans machtig, de

Maria droomt van een toekomst, weg uit de armoede, weg uit de regio. © La Casa de Produccion

taal van de gewezen kolonistator en van de huidige machthebbers.

Maria staat op trouwen met Ignacio, een van de chefs op de koffieplantage. Niet dat er sprake is van liefde: ze wordt ertoe ge-

'Ixcanul' is een wondermooi verhaal, met bergen respect verteld

dwongen door gezinsleden die hopen aldus hun werk te kunnen behouden. Maria is echter verliefd op de jonge plukker El Pepe, en ze wil weg van de plantage. Weg uit haar armoedige bestaan, naar de andere kant van

de vulkaan, ook al zou haar liefst het liefst uitwijken naar de Verenigde Staten. Wanneer Maria en El Pepe nog een keer met elkaar afspreken, geeft die ontmoeting aanleiding tot een onverwachte wending in het verhaal...

Met zijn eerste langspeelfilm wilde Jayro Bustamante, die in Europa woont en voor *Ixcanul* naar zijn vaderland terugkeerde, hulde brengen aan de eeuwenoude Mayacultuur, ze in ere herstellen dankzij het in beeld brengen van rituelen en gebruiken die worden overgedragen van moeder op dochter. Vandaar ook dat de film begint en eindigt met een zelfde momentopname, een intense en sfeervolle scène, waar-

in de dochter door haar moeder wordt opgemaakt met het oog op de nakende huwelijks-ceremonie en waarbij de moeder met bedachtzame halen het haar van haar dochter kamt. Met haar ondoordringelijke gelaatsuitdrukking symboliseert Maria de weerbaarheid en de onverzettelijkheid van een aankomende nieuwe generatie. Een eenvoudige vertelling op een visueel verbluffende manier verbeeld.

Ixcanul is een wondermooi verhaal, verteld met bergen respect. Een majestueuze film waar je stil van wordt.

Ixcanul, vanaf 25 november in de bioscoop.

Adel te gast op VIER

Wie zijn ze toch, die prinsen en prinsessen, graven en gravinnen, hertogen en markiezen, jonkheren en jonkvrouwen, baronnen en baronessen? Zijn ze allemaal stijve harken die zich afsluiten van de buitenwereld, zoals een populair vooroordeel het wil? Luc Haekens, vooral bekend als de vliegende reporter van het succesprogramma *De ideale wereld*, maakte voor de commerciële televisiezender VIER een achtledige serie over de adel in Vlaanderen. Haekens had twaalf maanden nodig om voetje voor voetje binnen te geraken in een doorgaans hermetisch gesloten wereld. Om het vertrouwen te winnen, begon hij onderaan de blauwe ladder, om uiteindelijk zijn finale doel te bereiken: op de koffie gaan bij heuse koninklijke adel zoals prinses Lea Wolman, de weduwe van prins Alexander, de zoon van koning Leopold III.

„Zou het waar zijn dat er zich achter elke kasteelgevel een butler schuilhoudt? Spreken alle edellieden slechts af en toe Nederlands en dan nog met een Frans accent? Ik wilde weten of die talrijke clichés over de Vlaamse adel wel klopten”, vertelt televisiemaker Luc Haekens.

De documentaire serie *De blauwe gids*, die op donderdag wordt uitgezonden op VIER, toont allereerst mensen van vlees en bloed. Een aangename verrassing toch wel. „Mensen van adel zijn meesters in het op het gemak stellen van mensen”, zegt Haekens. „Ze leidden me rond – aanvankelijk schoorvoetend, maar allengs zonder argwaan – in hun aparte wereld. Want hoe je het draait of keert, die leefwereld blijft apart.”

In de serie *De blauwe gids* komen mensen aan bod die hun adellijke titel erfden van hun voorouders, maar ook edellieden die hun titel kregen toegewezen. Vaak bleken laatstgenoemden slechts moeizaam te overtuigen de camera een inblik te gunnen in hun wereld.

Het programma doorbreekt alvast het cliché dat de adel er warmpjes bij zit. Niets blijkt minder waar. Luc Haekens: „Ze bezitten allemaal een kasteel, minstens een grote villa, waarvan het onderhoud handenvol geld kost. Verkopen – en net daar wringt de schoen – zullen ze echter nooit overwegen, omdat ze hun bloedeigen familie geen oneer willen aandoen.”

Wat er ook van zij, wie mensen met blauw bloed beter leert kennen door daadwerkelijk met hen om te gaan, moet toegeven dat in de adellijke entourage vaak een edel hart klopt. Het siert hen.

Luk VAN BEL

Soldaat van Christus vecht terug

Museum in Le Grand-Hornu toont topwerken met legende van Sint-Joris als thema

Erik DE SMET

Voor de inwoners van Bergen is het jaarlijkse feest van *Le Doudou* een hoogtepunt. In dat stadsritueel speelt het gevecht van Sint-Joris met de draak een voornaamste rol. Een ridder knecht er een boosaardig wezen, symbool van de strijd tussen goed en kwaad.

Tijdens dat massaspektakel treedt Sint-Joris op, die de strijd met de draak aangaat. Het museum MAC's in Le Grand-Hornu wijdt in het kader van *Bergen Culturele Hoofdstad met De man, de draak en de dood* een tentoonstelling aan die bijzondere heilige.

Aan het station in Bergen pikken we een fiets op en gezwind pedaleren we over een oude spoorwegbedding die werd omgeturnd tot fietsroute. Op die wijze zien we goed hoe de streek de voorbije jaren transformeerde van grauw industriegebied naar verrassend cultuurlandschap.

Le Grand-Hornu is een industriële site uit de vroege negentiende eeuw die al enkele jaren een cultuurschrijn herbergt. De tentoonstelling toont de talrijke gedaanten van Sint-Joris.

Italiaans schilderij van Sint-Joris, de draak en de prinses, met wapens in reliëf. © Musée des Arts Contemporains Grand-Hornu

Eerst het verhaal. Joris is het prototype van de *miles Christi*, de soldaat van Christus, een ridder in harnas. Hij stierf in de derde eeuw de marteldood in Libië. Zijn heldhaftige strijd met de draak ging pas vanaf de dertiende eeuw een rol spelen. Voorheen lag de focus op Joris' lijden. Som-

mige heiligenlevens laten dat lijden zeven jaar duren: in kokende olie gegooid, gekruisigd, gevild, vertrappeld door paarden en als toemaatje onthoofd. Schilders vonden het top.

Gaandeweg kwam het beeld van de koene ridder in gevecht met de draak echter op de voor-

grond. Kunstenaars kregen opdrachten om dat te verbeelden. In Le Grand-Hornu gaat het om één thema en één vorm. De kwaliteit van de beelden en de schilderijen is adembenemend.

Twee hoogtepunten verdienen een vermelding. Het gouden reliëfschrijn van Karel de Stoute uit de kathedraal van Luik toont hoe Sint-Joris de geknielde Bourgondische hertog in zijn gouden harnas aanwijst. Het kostbare schrijn was een compensatie voor het plunderen van de stad door Karel in 1468. Van de Duitse houtsnijder Tilman Riemschneider (1460-1531) prijkt er een bijzonder knap beeld uit lindenhout. Het gezicht van Joris drukt hier veeleer contemplatie uit. Er hangt ook een hedendaagse Sint-Joris van Luc Tuymans, maar met permissie gezegd, de middeleeuwers waren beter.

De man, de draak en de dood. De glorie van Sint-Joris, tot 17 januari 2016 in het MAC's Grand-Hornu, van dinsdag tot zondag van 10 tot 18 uur, tickets: 8 en 5 euro, www.mac-s.be, 065 61 38 81.